

RESMİ GAZETE 15 AĞUSTOS 1992 Sayı:21316

Yönetmelikler

Tarım ve Köyişleri Bakanlığında

Bitki genetik Kaynaklarının Toplanması Muhafazası ve Kullanılması Hakkında

Yönetmelik

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmelik, Türkiye bitki genetik kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi amacıyla, sürveyi, toplanması, toplanan materyalin muhafazası, üretilmesi, yenilenmesi, karakterizasyonu, değerlendirilmesi, dökümantasyonu ve değişimiyle ilgili esasları düzenlemek üzere hazırlanmıştır.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik, ilgili mevzuattaki hükümler saklı kalmak kaydıyla Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'na bağlı araştırma enstitüleri, üretme istasyonları, il müdürlükleri ile üniversitelerin ilgili fakülteleri ve özel araştırma kuruluşları ve bu amaca yönelik konularda faaliyet gösteren diğer kurum ve kuruluşların bitki genetik kaynakları ile ilgili çalışmaları kapsar.

Hukuki Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki 441 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmelikte geçen;

Bakanlık: Tarım ve Köyişleri Bakanlığının,

Araştırma Enstitüsü: Tarım ve Köyişleri Bakanlığının bitki ıslahı üzerinde çalışan Araştırma Enstitüsü Müdürlüklerini,

İl Müdürlüğü: Tarım ve Köyişleri Bakanlığının illerdeki müdürlüklerini,

Üretim İstasyonu: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın tohum, fide, fidan ve çöğür üretimi yapan üretim istasyonu müdürlüklerini,

Tarım İşletmesi: Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın ilgili kuruluşlarından Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı tarım işletmesi müdürlüklerini,

Çalışma Grubu: Bitki Genetik Kaynakları Çalışma Grubunu,

Bitki genetik Kaynakları: Yerel çeşitler ve / veya köy popülasyonlarını, tabiatla mevcut yabancı türleri ve geçiş formlarının özel amaçlar için geliştirilmiş çeşitleri, bazı önemli karakterlere sahip ıslah materyalini,

Baz Koleksiyonlar: Islah ve araştırma çalışmaları için genetik varyasyonların emniyeti açısından uzun süreli muhafazaya alınan ve dağıtımına konu olmayan generatif ve vegetatif materyali,

Aktif Koleksiyonlar: Baz koleksiyonları bütünleyen, materyal değişimi, araştırma üretim, yenileme, değerlendirme gibi amaçlar için dağıtımını yapılan, orta süreli muhafazaya alınan materyali,

Herbaryum: Tekniğine uygun olarak kurutulmuş, preslenmiş ve saklanmış bitki örneklerini,

Tohum Gen Bankası: Tohumla üreyen bitkilerin tohumlarının baz ve aktif koleksiyonları ile herbaryum örneklerinin muhafaza edildiği yeri,

Koleksiyon Bahçeleri: Vegetatif materyalin yetiştirilerek muhafaza edildiği yeri,

İn Vitro Şartlarda Muhafaza: Vegetatif materyalin baz koleksiyonlarının tüp, petri kutusu gibi kontrollü şartlarda muhafaza edilmesini,

Sürvey: Bir sorunla ilişkili şartların konu uzmanlarınca organize edilmiş bir defaya mahsus veya periyodik olarak görsel etüdünü,

Karakterizasyon: Yüksek derecede kalıtsal olan her türlü çevre şartlarında ortaya çıkabilen ve gözle kolayca fark edilebilen botanik karakterlerinin tespit edilmesini,

Dökümantasyon: Muhafazaya alınan bitkiler ile ilgili bilgilerin kayda alınmasını, ifade eder.

İlkeler

Madde 5- Bitki genetik kaynakları faaliyetleri ile temel ilkeler aşağıda belirtilmiştir:

- a) Türkiye'deki bitki genetik kaynaklarından sorumlu kurum Bakanlıktır.
- b) Bakanlığın izni olmadan bitki genetik kaynakları materyali toplanamaz, yurtdışına çıkarılamaz.
- c) Bitki genetik kaynaklarıyla ilgili olarak yurtdışı kurum ve kuruluşlarla işbirliği

yapılmasında ülke menfaatlerinin azami derecede korunmasına titizlik gösterilmesi esastır.

d) Yurtdışı ilişkilerde bitki genetik kaynakları konusunda çalışan uluslararası Kuruluşlara öncelik verilir.

e) Emniyet açısından generatif materyalin baz koleksiyonları yurtiçinde en az iki ayrı Tohum Gen Bankasında muhafaza edilir.

f) Vejetatif materyalin, farklı ekolojileri temsil edecek yörelerde kurulacak yeterli sayıda Koleksiyon Bahçelerinde muhafazası sağlanır. Bu tip materyalin emniyet açısından en az iki ayrı koleksiyon bahçesinde muhafaza edilmesi temin edilir ve bu bahçeler Bakanlık izni olmadan bozulamaz. Vejetatif materyalin baz koleksiyonları gerektiği durumlarda in vitro şartlarda muhafaza edilir.

g) Yokolma tehlikesi bulunan ve doğal çevresi içinde muhafaza edilmesi gereken bitkilerin yetişme alanları koruma altına alınır.

h) Bitki genetik kaynakları ile ilgili yurtiçi ve yurtdışı kurum ve kuruluşlarla ilişkiler, protokol, program veya projeler çerçevesinde ele alınır.

i) Bitki genetik kaynaklarının yurtiçi ve yurtdışı dağıtımı ve introdüksiyonu Bitki gen Kaynakları araştırma Enstitüsü kanalı ile yapılır.

İKİNCİ BÖLÜM

Kuruluş ve Görevler

Kuruluş

Madde 6- Türkiye bitki genetik kaynaklarının bu yönetmelikle düzenlenen faaliyetleri, merkezde; Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, taşrada; Bitki Genetik Kaynakları Çalışma Grubu, Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü, Bakanlık Araştırma kuruluşları, İl müdürlükleri ve Tarım İşletmesi Müdürlükleri ile Üniversiteler, özel sektör araştırma kuruluşları, bitki genetik kaynakları ile ilgili diğer kurum ve kuruluşlar tarafından yürütülür.

Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü'nün Görevleri

Madde 7- Bu genel Müdürlüğü'nün görevleri aşağıda belirtilmiştir:

a) Bakanlık adına genetik stokları tesis etmek, genetik kaynaklarını muhafaza etmek, cins, tür, yabancı ırk ve çeşitlerin mevcudiyetini sağlayacak tedbirleri almak ve bunlardan yararlanılmasını temin etmek.

b) Çalışma Grubu toplantılarını organize etmek ve bunlara katılmak

c) Çalışma Grubunda incelenen projeleri, yıllık programları ve bu konularda alınan kararları incelemek, değerlendirmek, onaylanmasından sonra uygulanmasını sağlamak ve denetlemek.

d) Yurtiçi ve Yurtdışı eğitim imkanlarını sağlamak

e) Uluslararası işbirliği imkanlarını geliştirmek, teklifleri inceleyerek karara bağlamak

f) Bakanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

Bitki Genetik Kaynakları Çalışma Grubunun Görevleri

Madde 8- Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü, Bakanlık ilgili araştırma enstitüleri, ilgili üniversiteler, özel araştırma kuruluşları, ilgili diğer kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşan Bitki Genetik Kaynaklarının Çalışma Grubunun Görevleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Konuyla ilgili bir önceki yıl çalışmalarını değerlendirmek, bir yıl sonraki çalışma programını yapmak.

b) Yeni hazırlanan proje taslaklarını ve toplama programlarını incelemek, teknik ve ekonomik açıdan son şeklini vermek

c) Uygulamada karşılaşılan dar boğazlar ve bunların çözümleriyle ilgili teklifleri hazırlamak

d) Tabiatda neslinin tükenmesi tehlikesinin bulunduğu bitkilerin toplanmasının yasak olduğu alanları tespit etmek

Çalışma Grubu olağan olarak her yıl bir kez toplanır, gerektiğinde Bakanlığın daveti üzerine olağanüstü toplantı yapılabilir. Çalışma Grubunda görüşülecek konulara ait gündem ve doküman toplantıdan en az bir ay önce üyelere gönderilir.

Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsünün Görevleri

Madde 9- Bu Enstitünün görevleri aşağıda belirtilmiştir:

a) Türkiye bitki genetik kaynaklarının yurtiçi ve yurtdışı dağıtımı ile introduksiyonunu tek elden yapmak ve yurtiçi işlemlerinden sonra talep sahibi kuruluşa göndermek,

b) Ululararası ilişkilerde Bakanlıkça verilen yetki çerçevesinde Türkiye'yi temsil etmek ve yurtiçi koordinasyonunu sağlamak,

c) Baz ve aktif koleksiyonları teşkil etmek, muhafaza etmek, koleksiyon bahçeleri kurmak, kurulmasına yardımcı olma, muhafazaya alınan materyalin emniyet duplikasyonlarının yapılmasını sağlamak,

d) Türkiye bitki genetik kaynaklarının toplama programını organize etmek, Çalışma Grubu'nun kararı ve Bakanlığın onayı ile uygulamaya koymak,

e) Üretim, yenileme ve değerlendirme programlarının organizasyonunu yapmak ve gerçekleştirilmesini temin etmek,

f) Bitki genetik kaynakları ile ilgili bilgilerin uluslararası standartlara uygun dökümantasyonunu yapmak ve yayınlanmasını sağlamak,

g) Yapılan sürveyler sonunda tabiatta neslinin tükenmesi tehlikesinin bulunduğu belirlenen bitkilerin kaybının önlenmesi için Çalışma Grubu'na teklif getirmek,

h) Çalışma Grubu toplantılarının sekretarya görevini yapmak,

ı) Bakanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak,

Bakanlık Araştırma Kuruluşlarının Görevleri

Madde 10- Bu Kuruluşların görevleri aşağıda belirtilmiştir:

a) Çalışma konuları ile bitkiler için toplama programları yapmak, onaylandıktan sonra uygulamak, toplama programlarına iştirak etmek ve toplanan materyalin bir setini Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü'ne göndermek,

b) Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü'nce organize edilen üretim, yenileme ve değerlendirme çalışmalarına katılmak,

c) Toplama, yenileme ve değerlendirmeye ilgili bilgileri standart formlara işlemek ve Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü'ne göndermek,

d) Kurulması planlanan koleksiyon bahçelerinin tesisinde ve muhafazasında görev almak, bu materyalle ilgili bilgileri Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü'ne göndermek,

e) bakanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

İl Müdürlüklerinin Görevleri

Madde 11- Bu Müdürlüklerin görevleri aşağıda belirtilmiştir:

a) Toplama programlarını programlarda öngörüldüğü şekilde iştirak etmek,

b) Bakanlık izni olmadan yapılması istenen bitki toplanmalarına engel olacak tedbirleri almak,

c) Üretim istasyonlarında kurulması planlanan koleksiyon bahçelerinin tesisine yardımcı olmak,

d) Tabiatta mevcut bitki türlerinin kaybı konusunda Bakanlığa bilgi vermek, koruma altına alınan sahalardan bitki toplanmasını önleyici tedbirleri almak,

e) Bakanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

Tarım İşletmesi Müdürlüklerinin Görevleri

Madde 12- Bu İşletmelerin görevleri aşağıda belirtilmiştir:

a) Vejetatif materyalin koleksiyon bahçelerinde muhafazası için arazi tefrik etmek,

- b) İlgili Araştırma Enstitüleri ile işbirliği ile kolleksiyon bahçelerinin kurulmasına yardımcı olmak,
- c) Bakanlıkça verilecek benzeri görevleri yapmak.

Üniversiteler ve Özel Araştırma Kuruluşlarının Görevleri

Madde 13- Üniversiteler ve Özel Araştırma Kuruluşlarının görevleri aşağıda belirtilmiştir:

- a) Çalışma Grubunda kararlaştırılan ve Bakanlıkça onaylanan bitki toplama programlarını gerçekleştirmek,
- b) Toplanan materyalin bir setini materyal ile ilgili bilgileri standart formlara işleyerek Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsüne göndermek.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uygulama Esasları

Toplama

Madde 14- Toplama programları, yapılan sürveyler neticesinde kaybolma tehlikesi bulunan türler ve yörelere öncelik verilmesi suretiyle hazırlanır. Çalışma Grubu'nun kararı ve Bakanlığın onayı ile yürürlüğe girer.

Muhafaza

Madde 15- Tohumla üreyen materyal baz ve aktif kolleksiyonlar halinde muhafaza edilir.

Baz kolleksiyonlar materyalin emniyeti için en az iki Tohum Gen Bankasında saklanır.

Vejetatif materyal uygun ekolojilerde tesis edilecek yeterli sayıdaki kolleksiyon bahçelerinde muhafaza edilir. Ancak, bu bahçeler kuruluncaya kadar toplanan materyal, kaybolmasının önlenmesi amacıyla geçici olarak, ilgili araştırma enstitülerinde muhafaza edilir.

Kolleksiyon bahçelerinde muhafazaya alınan materyalin baz kolleksiyonları bu bahçelere bir alternatif olarak in vitro şartlarda muhafazaya alınır.

Yokolma tehlikesi bulunur ve doğal çevresi içinde muhafaza edilmesi gereken bitkiler buldukları yerde muhafaza edilir. Bu bitkiler ve buldukları yerler Çalışma Grubunca değerlendirilir ve Bakanlığa sunulur. Bakanlıkça bu yerler bir tebliğ ile duyurulur.

Yukarıda açıklanan şekillerde muhafazaya alınan gen kaynakları materyalinin devamlılığından görev verilen kuruluş sorumludur.

Üretim ve Yenileme

Madde 16- Muhafazaya alınan bitki genetik kaynakları materyalinin canlı olarak ve yeterli miktarlarda idamesi için üretim ve yenileme çalışmaları Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü ve ilgili Araştırma Enstitülerince yapılır. Çalışma sonunda materyal ve bilgileri Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü 'nde toplanır.

Değerlendirme

Madde 17- Muhafazaya alınan materyal, araştırma çalışmalarında kullanımını yaygınlaştırmak için karakterizasyonu da içerecek şekilde değerlendirilir. Değerlendirme sonucu bilgiler standart formlara işlenerek Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü'ne gönderilir. Bu kuruluş tarafından dökümantasyonu tamamlanan bilgiler yayınlanır.

İntrodüksiyon

Madde 18- Materyal introdüksiyonu, ilgili kuruluşların talepleri üzerine Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü tarafından tek elden gerçekleştirilir. Yurtdışı introdüksiyon materyali karantina işlemlerinden sonra talep edilen kuruluşlara gönderilir. Talep eden kuruluş bu materyal ile ilgili araştırmasını tamamladığında sonuç bilgilerini introdüksiyonun yapıldığı kuruluşa göndermek üzere Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü'ne iletir.

Dağıtım

Madde 19- Bitki genetik kaynaklarının yurtiçi ve yurtdışı dağıtımını bu yönetmeliğin 5. maddesindeki ilkeler ve ikili anlaşmalar çerçevesinde yapılır. Dağıtımının yapıldığı kuruluş materyal ile ilgili araştırması tamamlandığında sonuç bilgileri Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü'ne gönderilir.

Uluslararası İşbirliği

Madde 20- Mevcut koleksiyonlarının tamamının yurtdışına çıkarılması yasaktır. Uluslararası anlaşmalarda koleksiyonların bütün olarak dışarıya aktarılmasını öngören hükümlere "Şerh" konur.

Yurtdışından gelecek materyal istekleri, materyal miktarı, istenen örnek sayısı bitkilerin ihracattaki önemi bu konudaki diğer mevzuat hükümleri ve ikili araştırmalar dikkate alınarak Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü'nce karşılanır. Materyal üzerinde yapılan çalışmaların sonucu Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü'nce bildirilir. Bu duruma uymayan yerlere bir daha materyal gönderilmez.

Yabancı kişi ve kuruluşların bitki toplama talepleri her yıl yapılacak olan toplama programları, toplanacak bitki türleri ve toplama yapılacak yerler dikkate alınarak Bakanlıkça gönderilir.

Bakanlığa doğrudan yapılan taleplerin kabul edilmesi halinde talep sahibi ve Bakanlık arasında bir proje yapılır. Bu projede yer alacak hususlar ve uyulacak prensipler kuruluşa bildirilir. Karşı tarafın olumlu görüşünün alınmasını takiben proje ve program hazırlanır ve uygulamaya geçilir.

Kolleksiyon ve Bilgi Gönderme

Madde 21- Türkiye’de bitki genetik kaynaklarıyla ilgili kolleksiyonlara sahip kuruluşlar, kolleksiyonlarının bir setini bilgileriyle birlikte Bitki Gen Kaynakları Araştırma Enstitüsü’ne gönderirler. Bu materyalden uygun görülenler muhafaza işlemine tabi tutulur.

Madde 22- Bu Yönetmelik, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 23- Bu Yönetmelik, hükümlerini Tarım ve Köyişleri Bakanı Yürütür.